

Lapin ammattiopiston tasa-arvosuunnitelma vuodelle 2012

Lapin ammattiopisto –
yksiköt Rovaniemellä, Sodankylässä ja Kittilässä

Lapin ammattiopiston rehtori on hyväksynyt tasa-arvosuunnitelman

Rovaniemi 16.4.2012

Taisto Arkko

rehtori

1 TASA-ARVOSUUNNITTELU LAPIN AMMATTIOPISTOSSA.....	3
2 VUODEN 2011 TASA-ARVOSUUNNITELMAN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI.....	6
3 TAVOITTEET JA TOIMENPITEET TASA-ARVON EDISTÄMISEKSI VUODELLE 2012.	9
4 TASA-ARVO KÄYTÄNNÖKSI.....	14
LIITTEET	

1TASA-ARVOSUUNNITTELU LAPIN AMMATTIOPISTOSSA

Tasa-arvotyön lähtökohdat oppilaitoksessa

Tasa-arvolain (ks. Liite 1) mukaan kaikkien oppilaitosten peruskouluja lukuun ottamatta tulee laatia toiminnallinen eli opetusta ja opiskelua koskeva tasa-arvosuunnitelma yhteistyössä henkilöstön ja opiskelijoiden kanssa. Toiminnallisen tasa-arvosuunnitelman avulla kehitetään opetuksen laatua ja yleistä hyvinvointia oppilaitoksessa.

Toiminnallisen tasa-arvosuunnitelmatyön tarkoituksena on ennen kaikkea edistää tasa-arvoa arjen käytännöissä konkreettisilla toimenpiteillä sekä selvittää oppilaitoksen tasa-arvotilanne, tuoda esille mahdolliset ongelmakohdat ja puuttua niihin. Tasa-arvoselvityksen pohjalta kirjataan konkreettiset tavoitteet ja toimenpiteet epäkohtien poistamiseksi ja tasa-arvon edistämiseksi. Suunnitelmassa kiinnitetään erityistä huomiota tasa-arvon toteutumiseen opiskelijavalinnoissa, opetusta järjestettäessä ja opintosuorituksia arvioitaessa sekä toimenpiteisiin, joilla pyritään seksuaalisen häirinnän ja sukupuolen perusteella tapahtuvan häirinnän ehkäisemiseen ja poistamiseen.

Tasa-arvolla tarkoitetaan sukupuolten välistä tasa-arvoa eli naisten ja miesten samanlaisia oikeuksia, velvollisuuksia ja mahdollisuuksia niin työelämässä, koulutuksessa, vapaa-ajalla kuin muutoinkin yhteiskunnassa.

Yhdenvertaisuudella taas tarkoitetaan yleisesti ihmisen yhtäläisiä mahdollisuuksia tehdä valintoja, kehittyä työssään sekä tulla kohdelluksi ja palkituksi ilman asenteellisia tai rakenteellisia rajoituksia, jotka johtuvat sukupuolesta, iästä, kansallisuudesta tai muusta henkilöön liittyvästä ominaisuudesta.

Arkielämässä **tasa-arvo** ja **yhdenvertaisuus** kietoutuvat yhteen, eikä niitä voida täysin irrottaa toisistaan, sillä esimerkiksi niin eri-ikäisillä kuin eri etnistä taustaa olevilla ihmisillä on sukupuoli, joka vaikuttaa osaltaan heidän elämänsä kulkuun ja valintoihin. Laissa on kuitenkin haluttu nostaa sukupuolten tasa-arvo erikseen esille, jotta sen merkitys ei unohtuisi, eikä sitä tulnaisi vähätelleeksi.

Tasa-arvon edistäminen Lapin ammattiopistossa

Lapin ammattiopiston ensimmäinen toiminnallinen tasa-arvosuunnitelma laadittiin vuodelle 2011. Suunnitelma kohdistui Lapin ammattiopiston (LAO) toimipisteisiin Rovaniemellä sekä maakuntayksiköihin Sodankylässä ja Kittilässä. Suunnitelman pohjaksi tehtiin selvitys tasa-arvotilanteesta opiskelijatilastojen tarkastelun ja erillisen tasa-arvokyselyn avulla. Jatkossa tarkempi selvitys tehdään kerran kolmessa vuodessa eli seuraavan kerran vuoden 2013 aikana. Selvityksessä hyödynnetään oppilaitoksen virallisia säännöllisiä kyselyjä, joihin lisättiin vuoden 2011 tasa-arvosuunnitelman mukaisesti tasa-arvoon liittyviä kysymyksiä. Vuosittain toteutettavat ja analysoitavat kyselyt mahdollistavat tasa-arvoon liittyviin epäkohtiin puuttumisen tarvittaessa myös varsinaisten tasa-arvoselvitysten välilläkin.

Tämä on Lapin ammattiopiston päivitetty toiminnallinen tasa-arvosuunnitelma vuodelle 2012. Suunnitelma koskee LAO:n toimipisteitä Rovaniemellä sekä maakuntayksiköitä Sodankylässä ja Kittilässä. Lamo (Lapin matkailuopisto) ja Uopi (Urheiluopisto) oppilaitoskohtaistavat suunnitelman omaan toimintaansa soveltuvaksi ja käsittelevät siihen liittyvät asiat omissa työryhmissään.

Suunnitelma laadittiin arvioimalla vuodelle 2011 asetettujen tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutumista sekä määrittelemällä toimenpiteet vuodelle 2012¹. Tasa-arvosuunnitelman päivittämisestä vastasi LAO:n tasa-arvotyöryhmä, johon kuuluivat marraskuussa 2011 seuraavat henkilöt:

Tarja Räinä (opinto-ohjaaja, Palvelualat)
 Irene Välimäki (aikuiskoulutuksen opettaja, talotekniikka/Tuotantoalat)
 Jari Koivumaa (nuorten- ja aikuiskoulutuksen opettaja ja
 KV -vastaava, liiketalous ja tietojenkäsittely/Palvelualat)
 Tuomas Oinas (opettaja, tietojenkäsittely/Sodankylä-instituutti)
 Seppo Hänninen (henkilöstöjohtaja, Rovaniemen koulutuskuntayhtymä)
 Kirsi-Marja Kauppila (opiskelija, Tuotantoalat)
 Mira Perkkiö (opiskelija, Palvelualat)
 Jani Torvinen (opiskelija, Tuotantoalat)
 Anssi Ruotsalainen (opiskelija, Levi-instituutti)
 Karvonen Tatja (projektipäällikkö, Lapin Letka -hanke)
 Kiemunki Heli (projektisuunnittelija, Lapin Letka -hanke)

Tasa-arvotyöryhmä esittää, että jatkossa ammattiopiston tietyt tiimit ja työryhmät nimittävät tasa-arvotyöryhmään oman edustajansa vuosittain. Esitys perustuu vuoden kokemukseen siitä, missä tiimeissä tehdään sellaista työtä, jolla voidaan edistää oppilaitoksen tasa-arvoa luonnollisena osana jokapäiväistä arkea. Työryhmän jäsenten nimeäminen eri tiimeistä mahdollistaa tasa-arvon edistämisen konkreettisella tasolla jokapäiväisessä arjessa ja

¹ Vuoden 2011 tasa-arvosuunnitelma löytyy LAO:n nettisivuilta kohdasta Opiskelijalle-Opiskelu-Opetussuunnitelma-Yhteinen osa ja Intranetistä samasta kohdasta. Suunnitelmasta löytyy myös 2010 toteutetun tasa-arvoselvityksen tulokset.

tiedon kulkemisen molempiin suuntiin tiimien kautta. Lisäksi tasa-arvotyöryhmän opiskelijajäseniä on ollut vaikea tavoittaa, eivätkä he ole osallistuneet aktiivisesti työryhmän kokouksiin erinäisistä syistä johtuen, minkä takia oppilaskunnan on hyvä nimetä itse opiskelijoiden edustajat työryhmään.

Tasa-arvotyöryhmä kokoontuu tarvittaessa, mutta vähintään kerran vuodessa tasa-arvosuunnitelman päivittämisen yhteydessä. Tasa-arvotyöryhmä kokoontuu eri toimipisteissä, ja samalla työryhmän puheenjohtajuus on kiertävä. Tämä on koettu hyväksi toimintatavaksi esimerkiksi APEKO -tiimissä. Tasa-arvotyöryhmä seuraa toimenpiteiden toteutumista ja tasa-arvon edistymistä omaan työhönsä kuuluvissa asioissa ja toimissa sekä vastaa tasa-arvosuunnitelmasta tiedottamisesta.

Tiimit ja työryhmät esittävät oman jäsenensä tasa-arvotyöryhmään maaliskuun 2012 loppuun mennessä, minkä jälkeen tiedot päivitetään tähän suunnitelmaan.

Tasa-arvotyöryhmä vuodelle 2012:

APeKo -tiimi: Marjaana Vähäkuopus

KV -työryhmä: Pia Leinonen

TyKePa -tiimi: Risto Goman

Laatutyöryhmä: Kari Alakurtti

OPO -tiimi: Tarja Räinen

Viestintätyöryhmä: Henna Jokinen

Johtoryhmä: Pertti Lakkala

Oppilaskunta: Minna Heimonen

Lapin Letka -hanke: Tatja Karvonen ja Heli Alaräisänen vuoden 2013 loppuun asti.

2 VUODEN 2011 SUUNNITELMAN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI

LAO:n tasa-arvotyöryhmä kokoontui marraskuussa arvioimaan tasa-arvosuunnitelman toteutumista ja päättämään seuraavan vuoden tavoitteista ja toimenpiteistä. Alla on yhteenvedot tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutumisesta.

Taulukko 1. Vuoden 2011 tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi

Tavoitteet 2011	Toimenpiteet 2011	Arvio
Kaikkien koulutusalojen markkinoinnissa huomioidaan sukupuolinäkökulma.	1.Koulutusalojen markkinointimateriaali arvioidaan yhdessä LAO:n markkinoinnin ammattilaisten ja Lapin Letka -hankkeen kanssa sukupuolinäkökulmasta. 2.Lapin Letka -hanke huolehtii, että markkinointimateriaalin arviointi tehdään ja siihen liittyvät huomautukset kirjataan ja saatetaan tasa-arvotyöryhmän tiedoksi.	LAOn markkinoinnin ammattilaiset ovat kehittäneet alojen markkinointia tasa-arvon näkökulmasta yhdessä Lapin Letkan kanssa. LAOn markkinoinnin ammattilaiset tarkistavat tasa-arvonäkökulman aina markkinointimateriaalin päivityksen tai tuottamisen yhteydessä sekä huomioivat sen jokapäiväisessä tiedottamisessa. → Vuodelle 2012 asetetaan jatkotoimenpiteitä (myöhemmin tässä suunnitelmassa).
Opetushenkilöstöllä on yhteinen näkemys perehdyttämisen sisällöstä ja toteuttamisesta. Mies- ja naisopiskelijat ovat yhtä tyytyväisiä perehdytyksen tasoon opintojen alussa ja ammattiin liittyvien työvälineiden ja -menetelmien perehdytykseen opintojen edetessä.	1. Opetushenkilöstö käy perehdytysohjeet läpi esimiesten johdolla, jotta perehdytys toteutetaan samoilla periaatteilla kaikilla aloilla huomioiden alojen erityispiirteet (esim. työturvallisuus) sekä myöhemmin varasijoilta aloittavat opiskelijat. 2.APEKO (Ammatillisen peruskoulutuksen tiimi) -tiimi kirjaa opiskelijan oppaaseen perehdytyksen vaiheet ja siitä vastaavat henkilöt. TYKEPA (Työelämän kehittämis- ja palvelutiimi) -tiimi kirjaa aikuisopiskelijan oppaaseen perehdytyksen vaiheet ja siitä vastaavat henkilöt. 3.Opetushenkilöstö pyrkii toteuttamaan perehdytyksen LAO:n yhteisillä periaatteilla (Ryhmänohjaajan tehtävät - opas) ja jokainen opettaja vastaa perehdytyksestä omassa opetuksessaan.	APEKO- ja TYKEPA -tiimit ovat kirjanneet opiskelijan oppaaseen perehdytyksen vaiheet ja siitä vastaavat henkilöt. Perehdytyksen tasoa arvioidaan säännöllisten kyselyjen avulla vuosittain ja tarkastellaan tasa-arvosuunnitelman tavoitteiden näkökulmasta tarkemmin vuonna 2013. → Vuodelle 2012 asetetaan jatkotoimenpiteitä (myöhemmin tässä suunnitelmassa).
Työ- ja opiskeluympäristössä ei esiinny rumaa tai asiatonta kielenkäyttöä eikä toisia kohdella epäkunnioittavasti. Opetustilanteissa asiallinen ja turvallisuusseikat huomioiva pukeutuminen on automaattista sukupuolesta riippumatta. Eri kulttuureista tulevat opiskelijat ymmärtävät ja hyväksyvät	1.Käytöstavat otetaan puheeksi opetushenkilöstön kesken vuosittain yhteisissä tilaisuuksissa. 2. Hyviä käytöstapoja pyritään korostamaan osana opetusta opiskelun eri vaiheissa. 3. Henkilöstö ei hyväksy asiatonta kielenkäyttöä tai käytöstä koulun alueella myöskään itseltään. 4. Henkilöstö vaatii opiskelijoilta asiallista pukeutumista oppilaitosympäristössä. 5. Oppilaitos huolehtii kaikille opiskelijoille	Oppilaitoksessa on toteutettu erilaisia kampanjoita hyviin käytöstapoihin liittyen. Opiskelijoille on pyritty järjestämään asianmukaiset työvaatteet, vaikka tavarantoimittajalla ei olisikaan ollut tarjota esimerkiksi naisten mallia jostakin vaatteesta.

suomalaisen tasa-arvon periaatteen oppilaitosympäristössä.	asianmukaiset työvaatteet.	Eri kulttuureista tulleiden opiskelijoiden kanssa ei ole tullut vastaan ratkaisemattomia ongelmatilanteita sukupuolten tasa-arvon suhteen. → Vuodelle 2012 asetetaan jatkotoimenpiteitä (myöhemmin tässä suunnitelmassa).
Tunnistetaan ja poistetaan seksuaalinen häirintä.	1.Opiskelijoiden häirintäyhdyshenkilöiksi nimetään toimipisteiden kuraattorit. Opiskelija ottaa häirintätilanteessa ensisijaisesti yhteyttä ryhmänohjaajaan tai kuraattoriin. Opetushenkilöstöllä on aina velvollisuus puuttua seksuaaliseen häirintään. 2.APEKO ja TYKEPA -tiimit laativat opiskelijan oppaaseen ohjeet häirintä-/kiusaustilanteita varten. 3.Häirintäyhdyshenkilöille järjestetään koulutus vuoden 2011 aikana.	Kuraattorit on nimetty häirintäyhdyshenkilöiksi. APEKO ja TYKEPA -tiimit ovat kirjanneet opiskelijoiden oppaisiin ohjeet häirintä-/kiusaustilanteita varten. LAOTn henkilöstölle on järjestetty koulutusta seksuaalisesta ja sukupuoleen perustuvasta häirinnästä. → Vuodelle 2012 asetetaan jatkotoimenpiteitä (myöhemmin tässä suunnitelmassa).

Vuoden 2011 tasa-arvosuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet toteutuivat varsin hyvin. Esimerkiksi markkinoinnin osalta tasa-arvonäkökulma tulee huomioiduksi luonnollisena osana markkinointiammattilaisten jokapäiväistä työtä, mutta markkinoinnissa kannattaa silti kokeilla uusia toimintatapoja aina mahdollisuuksien mukaan. Lapin Letka -hankkeessa mukana olevat ammattialat jatkavat vielä omia markkinointitoimenpiteitään, joilla pyritään saamaan alalle myös toista sukupuolta.

Ensimmäisen tasa-arvosuunnitelman yhteydessä nousi esille myös LAO:ssa opiskelevien maahanmuuttajien erilaisten kulttuuritaustojen vaikutus tasa-arvon toteutumiseen. Arvioinnin yhteydessä LAO:n tasa-arvotyöryhmä kuitenkin totesi, että maahanmuuttajaopiskelijoiden kanssa ei ole ilmennyt tasa-arvoon liittyviä törmäyksiä, minkä takia erityiset toimenpiteet eivät ole aiheellisia.

Sen sijaan perehdyttämiseen, asialliseen pukeutumiseen ja seksuaalisen häirinnän tunnistamiseen ja poistamiseen liittyviä toimenpiteitä jatketaan vielä vuonna 2012 tarkentamalla vuoden 2011 tasa-arvosuunnitelman toimenpiteitä.

Taulukko 2. Pitemmän aikavälin tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi

Tavoitteet 2011→	Toimenpiteet 2011→	Arvio
Juurrutetaan tasa-arvonäkökulma kaikkeen oppilaitoksen toimintaan vaiheittain.	<p>1.Kyselyissä ja tilastoinneissa kerätään tietoa aina sekä miesten että naisten näkökulmasta.</p> <p>2.Kerätty tieto analysoidaan aina ja raportoidaan olennaisilta osin sekä miesten että naisten näkökulmasta.</p> <p>3.Tasa-arvonäkökulma kirjataan mukaan esimerkiksi opetussuunnitelmiin (aloitettu 2010) ja henkilöstön perehdyttämisoppiin sekä huomioidaan opinto-oppaissa.</p> <p>4.LAO:n oppilaskunta laatii yhdessä opiskelijoiden ja Lapin Letka -hankkeen kanssa "huoneentaulun" tasa-arvosta. "Huoneentaulu" toimitetaan henkilöstön tiloihin, luokkiin ja yleisiin tiloihin.</p> <p>5. Jatkossa vastuu tasa-arvosuunnitelmatyöstä kuuluu LAO:n johtoryhmälle.</p> <p>6. Lapin Letka -hanke järjestää LAO:n henkilöstölle tasa-arvokoulutuksia.</p> <p>7. Lapin Letka -hanke tekee tasa-arvosuunnitelman tutuksi opiskelijoille ja henkilöstölle eri toimipisteissä järjestettävillä toiminnallisilla tapahtumilla.</p>	<p>Laon kyselyissä kysytään aina sukupuoli.</p> <p>Jatkossa kyselyaineisto myös analysoidaan aina sukupuolinäkökulmasta ja erojen esiintyessä myös raportoidaan tästä näkökulmasta.</p> <p>Tasa-arvonäkökulma on kirjattu opetussuunnitelman yhteiseen osaan ja se on huomioitu opinto-oppaissa ja henkilöstön perehdyttämisoppaissa.</p> <p>Tasa-arvoon liittyviä asioita on työstetty opiskelijoiden kanssa erilaisissa tapahtumissa toiminnallisilla menetelmillä, mikä on nähty "huoneentaulua" toimivammaksi menettelyksi.</p> <p>Lapin Letka -hanke on järjestänyt eri aloille ja koko henkilöstölle räätälöityjä koulutuksia tasa-arvosta.</p> <p>Tasa-arvosuunnitelmaa on tehty tutuksi opiskelijoille ja henkilöstölle eri tapahtumissa ja Laon tiimeissä ja työryhmissä.</p> <p>→ Ei tarvetta jatkotoimenpiteille.</p>
Opetusmenetelmissä ja materiaaleissa huomioidaan sukupuolinäkökulma entistä paremmin.	<p>1.Opetushenkilöstö arvioi omia opetusmenetelmiään ja käyttämiään materiaaleja sukupuolinäkökulmasta.</p> <p>2.Opetushenkilöstö ottaa sukupuolinäkökulman esille opetuksen yhteydessä tilanteissa, joissa esiintyy esimerkiksi stereotyyppioita ja perinteistä jakoa miesten ja naisten tehtäviin.</p> <p>3.Lapin Letka -hanke järjestää LAO:n henkilöstölle tasa-arvokoulutuksia.</p>	<p>Lapin Letka -hanke on järjestänyt henkilöstölle koulutusta esimerkiksi sukupuolisensitiivisestä opetuksesta ja ohjauksesta.</p> <p>→ Vuodelle 2012 asetetaan jatkotoimenpiteitä (myöhemmin tässä suunnitelmassa).</p>

Myös pidemmän aikavälin tavoitteet ovat jo nyt toteutuneet varsin hyvin. Tasa-arvonäkökulma on otettu osaksi oppilaitoksen olennaisia toimintoja ja asiakirjoja kuten opiskelijakyselyjä, opetussuunnitelman yhteistä osaa ja erilaisia tapahtumia. Sen sijaan opetusmenetelmissä ja -materiaaleissa pyritään huomioimaan tasa-arvonäkökulma vielä paremmin vuodesta 2011 tarkennetuilla toimenpiteillä.

3 TAVOITTEET JA TOIMENPITEET TASA-ARVON EDISTÄMISEKSI VUODELLE 2012

LAO:ssa jatketaan tasa-arvon edistämistä vuoden 2011 tasa-arvosuunnitelman² arvioinnin pohjalta. Vuoden 2012 aikana toteutetaan toimenpiteet, jotka ovat vielä kesken ja määritellään joitakin uusia toimenpiteitä. **Seuraavaksi esitettävät tavoitteet ja toimenpiteet on määritelty tarkemmin ja koottu taulukkoon liitteessä 2.**

Markkinointimateriaali

LAO:n eri alat kuten metsäkone- ja rakennusala ovat tehneet yhteistyössä Lapin Letka -hankkeen kanssa erilaisia markkinointikampanjoita, jotka on suunnattu vähemmistösukupuolelle. Lisäksi esimerkiksi ajoneuvoasentajan alasta on tehty useamman hankkeen kanssa yhteistyössä markkinointivideo, jossa vähemmistösukupuolen edustajat kertovat alavalinnastaan ja opiskelustaan alalla.

Tavoite:

Kaikkien koulutusalojen markkinoinnissa huomioidaan sukupuolinäkökulma.

Toimenpide:

Eri ammattialoilla voidaan tehdä markkinointivideoita yhdessä LAO:n markkinoinnin ammattilaisten, alojen opettajien ja opiskelijoiden ja Lapin Letkan kanssa myös vuoden 2012 aikana. Videoilla luodaan alasta realistinen kuva ja kannustetaan myös vähemmistösukupuolta hakeutumaan alan opintoihin.

Opiskelijoiden perehdytys

Vuonna 2010 toteutetussa tasa-arvoselvityksessä ilmeni, että miehet ovat perehdytykseen tyytymättömämpiä kuin naiset. Opiskelijoiden ja opettajien kanssa käydyissä keskustelussa selvisi, että perehdytyksen laatuun vaikuttavat monet seikat. Perehdytykseen vaikuttavat esimerkiksi eri alojen erilaiset tieto- ja taitovaatimukset, perehdytettävien asioiden paljous opintojen alkaessa, odotukset opiskelijoiden perusosaamisesta ennen opintoja sekä varasijoilta tulevien erilainen perehdytys.

Perehdytystä voidaan vielä tehostaa ja selkeyttää käymällä henkilöstön ja esimiesten kesken keskustelua eri alojen fyysisistä ja psyykkisistä vaatimuksista, varasijoilta tulevien perehdytyskäytännöistä, työturvallisuusseikoista sekä tarkastelemalla sukupuoleen liitettyjä stereotyyppioita eri aloilla.

² Vuoden 2011 tasa-arvosuunnitelma löytyy LAO:n nettisivuilta kohdasta Opiskelijalle-Opiskelu-Opetussuunnitelma-Yhteinen osa ja Intranetistä samasta kohdasta. Suunnitelmasta löytyy myös 2010 toteutetun tasa-arvoselvityksen tulokset.

Tavoite:

Mies- ja naisopiskelijat ovat yhtä tyytyväisiä perehdytyksen tasoon sekä opintojen alussa että ammattiin liittyvien työvälineiden ja -menetelmien perehdytykseen opintojen edetessä.

Toimenpide:

Opetushenkilöstö ja esimiehet käyvät yhdessä läpi perehdyttämiseen liittyvät olennaiset seikat, kuten eri alojen fyysiset ja psyykkiset vaatimukset, työturvallisuuteen liittyvät asiat, sukupuoleen liitetyt stereotyyppit, varasijoilta tulevien perehdytyksen ja perehdytyksestä vastaavat henkilöt.

Sääntöjen ja käytöstapojen kunnioittaminen

Opetustilanteissa on ilmennyt silloin tällöin hankaluuksia asiallisen ja turvallisuusseikat huomioivan pukeutumisen suhteen. Miesvaltaisilla aloilla opiskelevat naiset eivät ole aina saaneet automaattisesti sopivia työvaatteita, vaan he ovat joutuneet käyttämään toiselle sukupuolelle suunniteltuja tai liian isoja vaatteita, koska tarjolla on ollut vain miesten malleja tai unisex -malleja. Oppilaitos on kuitenkin pyrkinyt järjestämään opiskelijalle paremmin sopivan vaateen. Naisvaltaisilla aloilla, joilla opiskelee miehiä, ei ole ilmennyt vastaavaa ongelmaa.

Tasa-arvotyöryhmä/johtoryhmä esittää Rovaniemen koulutuskuntayhtymälle, että se ottaisi yhdeksi valinnan kriteeriksi naisten työvaatteiden saatavuuden kilpailuttaessaan työvaatteiden toimittajia. Kaikilla työvaatteiden toimittajilla ei ole tarjota naisten malleja perinteisesti miesvaltaisille aloille. On kuitenkin syytä olettaa, että naisten mallien tarve tulee kasvamaan naisten ja miesten työnjakoa purkavien valtakunnallisten toimenpiteiden myötä, minkä takia myös vaatteiden toimittajien tulisi reagoida tähän muutokseen.

Tavoite:

Opetustilanteissa asiallinen ja turvallisuusseikat huomioiva pukeutuminen on automaattista sukupuolesta riippumatta.

Toimenpide:

Tasa-arvotyöryhmä/johtoryhmä esittää Rovaniemen koulutuskuntayhtymälle, että se huomioi seuraavassa työvaatetoimittajan kilpailutuksessa sukupuolinäkökulman; yksi valinnan kriteeri on naisten työvaatteiden saatavuus miesvaltaisilla aloilla.

Seksuaalinen häirintä³

LAO:ssa opiskelijoiden kokemaa seksuaalista häirintää esiintyy varsin vähän 2010 toteutetun kyselyn perusteella, mutta sen ehkäisemiseen on kuitenkin edelleen panostettava. Henkilöstölle suunnattuja seksuaalisen häirinnän koulutuksia jatketaan vielä vuoden 2012 aikana järjestämällä koulutus myös Palvelualoille.

Tavoite:

Seksuaalinen häirintä tunnistetaan ja poistetaan.

Toimenpide:

Palvelualojen henkilöstölle järjestetään koulutus seksuaalisesta ja sukupuoleen perustuvasta häirinnästä keväällä 2012. (Tuotantoaloille koulutus on järjestetty vuonna 2011).

³ Seksuaalisen häirinnän määritelmä löytyy liitteestä 3.

Yhteinen ymmärrys tasa-arvosta

Jotta oppilaitosta voidaan kehittää tasa-arvon näkökulmasta, tulee siitä olla yhteinen ymmärrys niin opiskelijoilla kuin henkilöstöllä. On tärkeää, että ymmärretään mitä tasa-arvo tarkoittaa oppilaitoksessa ja tunnustetaan epätasa-arvoinen kohtelu ja toiminta. Jotta ymmärtää mitä tasa-arvo tarkoittaa ja miten sitä voi edistää, pitää asiasta olla riittävästi tietoa. Tämän takia on tärkeää, että henkilöstölle järjestetään tasa-arvokoulutusta.

Tasa-arvo toteutuu parhaiten silloin, kun se on luonnollinen osa jokapäiväisiä käytäntöjä, minkä takia tasa-arvotyö kannattaa liittää LAO:n eri tiimien toimintaan. Käytännössä tasa-arvon edistämiseen liittyvät toimenpiteet kuuluvat aina jonkin tiimin osaamis- ja vastuualueeseen. Tämän takia myös tasa-arvotyöryhmän on perusteltua muodostua tiettyjen tiimien ja työryhmien edustajista (ks. luku 1.2).

Tavoite:

Tasa-arvonäkökulma juurrutetaan vaiheittain kaikkeen oppilaitoksen toimintaan.

Toimenpide:

1. Lapin Letka -hanke järjestää LAO:n henkilöstölle ammattialakohtaisesti räätälöityjä tasa-arvokoulutuksia siten, että esimerkiksi sosiaali- ja terveysalalla voidaan tarkastella hoitotyötä mies- ja naisasiakkaiden tarpeiden näkökulmasta tai metsäkonealalla taas voidaan tarkastella esimerkiksi naisten työskentelyyn alalla liittyviä ennakkokäsityksiä ja käytännön kokemuksia.
2. Lapin Letka -hanke osallistuu LAO:n eri tiimeihin ja tapahtumiin silloin, kun sukupuolinäkökulman huomioiminen on oleellista käsiteltävissä asioissa.

Tasa-arvonäkökulman huomioiminen opetuksessa ja ohjauksessa

On tärkeää, että opetuksessa ja ohjauksessa ei vahvisteta stereotyyppioita kuten ”tytöt ovat hyviä kielissä ja pojat matematiikassa”, koska tytöt eivät ole keskenään samanlaisia niin kuin eivät pojatkaan. Lisäksi opetuksessa ja ohjauksessa tulee huomioida tyttöjen ja poikien mahdolliset erilaiset tarpeet ja odotukset. Puhutaankin sukupuolisensitiivisyydestä, jolla tarkoitetaan taitoa tunnistaa miesten ja naisten tarpeiden erilaisuus ja taitoa havaita epätasa-arvoista kohtelua ja rakenteita. Opettajalta tällainen työote edellyttää omien työtapojen ja niiden taustalla olevien arvojen ja asenteiden tunnistamista. Oppilaitoksessa voi toimia myös epätasa-arvoa ylläpitävä piilo-opetussuunnitelma, joka ilmenee esimerkiksi siten, että opettajien vuorovaikutus on erilaista tyttöjen ja poikien kanssa.

On tärkeää, että opetushenkilöstö ja esimiehet pohtivat yhdessä eri alojen taito- ja osaamisvaatimuksia ja niihin yleisesti kytkeytyviä sukupuoleen liitettyjä stereotyyppioita sekä henkilöstön mahdollisuuksia purkaa kyseisiä ajatusmalleja.

Tavoite:

Opetusmenetelmissä ja materiaaleissa huomioidaan sukupuolinäkökulma entistä paremmin.

Toimenpide:

1. Opetushenkilöstö ja esimiehet käyvät yhdessä läpi eri alojen fyysisiä ja psyykkisiä osaamis- ja taitovaatimuksia sekä sukupuoleen liitettyjä stereotyyppioita, jotka voivat vaikuttaa alalle hakeutumiseen ja alalla opiskeluun tai työskentelyyn.
2. Opetushenkilöstö huomioi sukupuolinäkökulman opetuksen yhteydessä tilanteissa, joissa esiintyy esimerkiksi stereotyyppioita tai perinteistä jakoa miesten ja naisten tehtäviin.
3. Lapin Letka -hanke järjestää LAO:n henkilöstölle ammattialakohtaisesti räätälöityjä tasa-arvokoulutuksia siten, että esimerkiksi sosiaali- ja terveysalalla voidaan tarkastella hoitotyötä mies- ja naisasiakkaiden tarpeiden näkökulmasta tai metsäkonealalla taas voidaan tarkastella esimerkiksi naisten työskentelyyn alalla liittyviä ennakkokäsityksiä ja käytännön kokemuksia.

4 TASA-ARVO KÄYTÄNNÖKSI

Lapin ammattiopistossa on toteutettu vuosi ensimmäistä tasa-arvosuunnitelmaa. Vuoden aikana on toteutettu suurin osa asetetuista tavoitteista ja tehty tasa-arvoon liittyviä asioita näkyviksi oppilaitoksen arjessa niin opiskelijoille kuin henkilöstölle. Sukupuolinäkökulman huomioiminen opiskelijoiden tapahtumissa kuten Törkeen Hyvät Päivät tai LAO:n tiimien arjen työssä on konkretisoitunut tasa-arvoa ja liittänyt sen luonnolliseksi osaksi jokapäiväistä arkea. Tätä juurruttamistyötä jatketaan myös tulevina vuosina.

Myös tasa-arvoon liittyvien kysymysten liittäminen osaksi säännöllisiä opiskelijakyselyjä mahdollistaa sukupuolinäkökulman tarkastelun ja huomioimisen oppilaitoksen arjessa. Tasa-arvoon liittyvää tietoa saadaan automaattisesti, mikä helpottaa tasa-arvosuunnittelua. Jatkossa kyselyjen tuloksia tarkastellaan tasa-arvonäkökulmasta toimipiste tai alakohtaisesti, jotta mahdolliset toimintakulttuuriset erot tulevat paremmin huomioituiksi.

Tasa-arvosuunnitelmasta ja sen päivittämisestä tiedotetaan opiskelijoita ja henkilöstöä LAO:n viikkotiedotteissa, Käpyset -lehdessä, LAO:n tiimeissä, oppilaskunnan kokouksissa ja opiskelijaraadeissa. Tasa-arvosuunnitelmat löytyvät LAO:n nettisivuilta ja Lapin Letka -hankkeen sivuilta. Suunnitelmasta voidaan jakaa myös printtiversioita eri yksiköihin.

Tasa-arvosuunnitelmaan tai ylipäätään sukupuolten tasa-arvoon liittyvissä asioissa voi olla yhteydessä tasa-arvotyöryhmän edustajiin tai Lapin Letka -hankkeeseen. Tasa-arvosuunnitelma päivitetään seuraavan kerran vuoden 2012 lopussa, ja seuraava tarkempi tasa-arvoselvitys tilastojen ja kyselyjen avulla tehdään vuonna 2013.

Liite 1

Otteita oppilaitoksen tasa-arvosuunnitteluun liittyvistä laeista

Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 8.8.1986/609

1§ Lain tarkoitus

Tämän lain tarkoituksena on estää sukupuoleen perustuva syrjintä ja edistää naisten ja miesten välistä tasa-arvoa sekä tässä tarkoituksessa parantaa naisten asemaa erityisesti työelämässä.

5§ Tasa-arvon toteuttaminen koulutuksessa ja opetuksessa

Viranomaisten ja oppilaitosten sekä muiden koulutusta ja opetusta järjestävien yhteisöjen on huolehdittava siitä, että naisilla ja miehillä on samat mahdollisuudet koulutukseen ja ammatilliseen kehitykseen sekä että opetus, tutkimus ja oppiaineisto tukevat tämän lain tarkoituksen toteutumista.

6b§ Toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi oppilaitoksissa

Oppilaitoksen tulee vuosittain yhteistyössä henkilöstön ja opiskelijoiden edustajien kanssa laatia tasa-arvosuunnitelma. Suunnitelman tulee sisältää oppilaitoksen tasa-arvotilanteen ja siihen liittyvien ongelmien kartoitus sekä toteutettaviksi suunnitellut tarpeelliset toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi. Erityistä huomiota tulee kiinnittää tasa-arvon toteutumiseen opiskelijavalinnoissa, opetusta järjestettäessä ja opintosuorituksia arvioitaessa sekä toimenpiteisiin, joilla pyritään seksuaalisen häirinnän ja sukupuolen perusteella tapahtuvan häirinnän ehkäisemiseen ja poistamiseen.

Tasa-arvosuunnitelman tulee sisältää arvio aikaisempaan tasa-arvosuunnitelmaan sisältyneiden toimenpiteiden toteuttamisesta ja niiden tuloksista.

Suunnitelma voidaan sisällyttää osaksi opetussuunnitelmaa tai muuta oppilaitoksessa laadittavaa suunnitelmaa. Vuosittaisen tarkastelun sijasta voidaan oppilaitoksessa sopia, että suunnitelma laaditaan vähintään kerran kolmessa vuodessa.

Tätä pykälää ei sovelleta perusopetuslaissa (628/1998) tarkoitettuihin opetuksen järjestäjiin ja kouluihin.

Liite 2a

LAO:n tavoitteet ja toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi vuodelle 2012

Tavoite	Toimenpide	Vastuuhenkilö	Toimenpiteiden seuranta	Tavoitteiden arviointi
1. Kaikkien koulutusalojen markkinoinnissa huomioidaan sukupuolinäkökulma.	Eri ammattialoilla voidaan tehdä markkinointivideoita yhdessä LAO:n markkinoinnin ammattilaisten, alojen opettajien ja opiskelijoiden ja Lapin Letkan kanssa myös vuoden 2012 aikana. Videoilla luodaan alasta realistinen kuva ja kannustetaan myös vähemmistösukupuolta hakeutumaan alan opintoihin.	Lapin Letka ja LAO:n markkinointisuunnittelija	Tasa-arvotyöryhmä	Hakijatilastot
2. Mies- ja naisopiskelijat ovat yhtä tyytyväisiä perehdytyksen tasoon opintojen alussa ja ammattiin liittyvien työvälineiden ja -menetelmien perehdytykseen opintojen edetessä.	Opetushenkilöstö ja esimiehet käyvät yhdessä läpi perehdyttämiseen liittyvät olennaiset seikat, kuten eri alojen fyysiset ja psyykkiset vaatimukset, työturvallisuuteen liittyvät asiat, sukupuoleen liitetyt stereotyyppit, varasijoilta tulevien perehdytyksen ja perehdytyksestä vastaavat henkilöt.	Toimialajohtajat ja alojen esimiehet	Tasa-arvotyöryhmä	Alkuohjaus- ja markkinointikysely sekä yleis- ja sijoittumis-kysely sukupuoli huomioiden vuosina 2012-2013.
3. Opetustilanteissa asiallinen ja turvallisuusseikat huomioiva pukeutuminen on automaattista sukupuolesta riippumatta.	Tasa-arvotyöryhmä/johtoryhmä esittää Rovaniemen koulutuskuntayhtymälle, että se huomioi seuraavassa työvaatetoimittajan kilpailutuksessa sukupuolinäkökulman; yksi valinnan kriteeri on naisten työvaatteiden saatavuus miesvaltaisilla aloilla.	Tasa-arvotyöryhmä/johtoryhmä	Tasa-arvotyöryhmä	Alkuohjaus- ja markkinointikysely sekä yleis- ja sijoittumiskysely ja henkilöstökyselyt sukupuoli huomioiden vuosina 2012-2013.
4. Tunnistetaan ja poistetaan seksuaalinen häirintä ja sukupuoleen perustuva häirintä.	Palvelualojen henkilöstölle järjestetään koulutus seksuaalisesta ja sukupuoleen perustuvasta häirinnästä keväällä 2012 (Tuotantoaloille on järjestetty vuonna 2011).	Lapin Letka -hanke	Tasa-arvotyöryhmä	Alkuohjaus- ja markkinointikysely sekä yleis- ja sijoittumiskysely ja henkilöstökyselyt sukupuoli huomioiden vuosina 2012-2013.

Liite 2b

LAO:n tavoitteet ja toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi vuodelle 2012

Tavoite	Toimenpide	Vastuuhenkilö	Toimenpiteiden seuranta	Tavoitteiden arviointi
5. Juurrutetaan tasa-arvonäkökulma kaikkeen oppilaitoksen toimintaan vaiheittain.	1. Lapin Letka -hanke osallistuu LAO:n eri tiimeihin ja tapahtumiin silloin, kun sukupuolinäkökulman huomioiminen on oleellista käsiteltävissä asioissa.	Lapin Letka	Tasa-arvotyöryhmä	1. Alkuohjaus- ja markkinointikysely sekä yleis- ja sijoittumiskysely ja henkilöstökyselyt sukupuoli huomioiden vuosina 2012-2013. 2. LAO:n strategiset ja toiminnalliset asiakirjat.
6. Opetusmenetelmissä ja materiaaleissa huomioidaan sukupuolinäkökulma entistä paremmin.	1. Opetushenkilöstö ja esimiehet käyvät yhdessä läpi eri alojen fyysisiä ja psyykkisiä osaamis- ja taitovaatimuksia sekä sukupuoleen liitettyjä stereotyyppioita, jotka voivat vaikuttaa alalle hakeutumiseen ja alalla opiskeluun tai työskentelyyn. 2. Opetushenkilöstö huomioi sukupuolinäkökulman opetuksen yhteydessä tilanteissa, joissa esiintyy esimerkiksi stereotyyppioita tai perinteistä jakoa miesten ja naisten tehtäviin. 3. Lapin Letka -hanke järjestää LAO:n henkilöstölle ammattialakohtaisesti räätälöityjä tasa-arvokoulutuksia siten, että esimerkiksi sosiaali- ja terveysalalla voidaan tarkastella hoitotyötä mies- ja naisasiakkaiden tarpeiden näkökulmasta tai metsäkonealalla taas voidaan tarkastella esimerkiksi naisten työskentelyyn alalla liittyviä ennakkokäsityksiä ja käytännön kokemuksia.	Koulutuspäälliköt Opetushenkilöstö Lapin Letka -hanke	Tasa-arvotyöryhmä	Alkuohjaus- ja markkinointikysely sekä yleis- ja sijoittumiskysely ja henkilöstökyselyt sukupuoli huomioiden vuosina 2012-2013.

Liite 3

Seksuaalisen häirinnän ja sukupuoleen perustuvan häirinnän määritelmä

Seksuaalisella häirinnällä tarkoitetaan virallisesti sanallista, sanatonta tai fyysistä, luonteeltaan seksuaalista ei-toivottua käytöstä, jolla tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukataan henkilön henkistä tai fyysistä koskemattomuutta erityisesti luomalla uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri.

Oppilaitosympäristössä **seksuaalinen häirintä** on eräänlaista koulukiusaamista ja sääntöjen vastaista huonoa käytöstä. Se on esimerkiksi seksuaalisesti virittäytyneitä eleitä, puheita, tekstiviestejä tai sähköposteja. Se voi olla myös esillä olevaa pornoaineistoa (kalenterit) tai kosketuksia, ehdotuksia tai vaatimuksia sekä henkilön liian lähelle tulo. Tarkoituksenmukainen provosoiva pukeutuminen on myös seksuaalista häirintää. Seksuaalisessa häirinnässä lähtökohtana on henkilön oma kokemus. Jos häirinnän kohteeksi joutunut henkilö on ilmaissut pitävänsä seksuaalisuuteen liittyvää tilannetta loukkaavana tai vastenmielisenä ja sitä jatketaan, kyseessä on seksuaalinen häirintä.

Sukupuoleen perustuvalla häirinnällä taas tarkoitetaan henkilön sukupuoleen liittyvää ei-toivottua käytöstä, joka ei ole luonteeltaan seksuaalista ja jolla tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukataan tämän henkistä tai fyysistä koskemattomuutta ja jolla luodaan uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri.